

Miért lettem fizikus?

IV. rész

Interjúalanyunk *Dr. Simon Alpár*, a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Fizika Karának docense, dékánhelyettes, a magyar tagozat vezetője. 1995-ben végzett a kar elektronika-rádiófizika szakán, doktori fokozatát 2002-ben szerezte meg. Pályafutásának első három évében tudományos kutatóként dolgozott a kolozsvári Analitikai Műszerkutató Intézetben (ICIA), majd egyetemi oktató lett: tanársegéd (1998), adjunktus (2004) és docens (2008). Oktatási tevékenységéért 2010-ben megkapta a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Comenius díját. 2012-től a kar dékánhelyettese és a magyar tagozat vezetője.

Mi adta az indítást, hogy a fizikusi pályára lépj?

Kisgyerekkorom óta érdekelt a világ működése. A műszaki beállítottságot a családból hozom. Édesapám mellett ismertem meg az elektrotechnika és az elektronika világát, először egyszerű szemlélőként, figyelve, hogy dolgozik. Később az úttörő szakkörökön és a házi barkácsolásokkal magam is belekóstolhattam. Az első nagy lökést a gimnáziumban kaptam, ahol három rendkívüli tanárom volt: Simon Gábor (fizika), Józsa György (matematika) és Somai Rudolf (kémia). Ők nyújtották azokat az alapokat, amelyeken ma is szilárdan lehet állni. Hálával tekintek vissza rájuk, mint tanárookra és emberekre, és a tudásra, amit átadtak, és arra, ahogyan azt átadták. Igyekeztem nem elhanyagolni az iskolai tananyag humán tantárgyait. Nagyon szerettem a történelmet, a földrajzot, az irodalmat és később a filozófiát, de valószínűleg a remek indulás miatt, nem volt nehéz a pályaválasztás. A középiskolára fizika-kémia szakosztályt választottam, majd a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Fizika Karának fizika szakát.

Kik voltak az egyetemi évek alatt azok, akiknek meghatározó szerepük volt az indulásnál?

Nagyon sok jó tanárom volt. Volt, akiktől tudást és ismereteket kaptunk, de voltak olyanok is akiktől a hozzáállást, az igazi akadémiai modort tanultuk el. Kétségteljesen Sorin-Dan Anghel, egyetemi tanár volt az, akinek a legtöbbet köszönhetek. A vele való találkozás és együttműködés határozta meg egyetemi diákéveimet és későbbi pályafutásomat. Nem tehetem meg, hogy ne említsem meg Darabont Sándort, Neda Árpádot és nem utolsósorban Karácsony Jánost. A diákokhoz és a fizikához való viszonyulásuk mély nyomot hagytak bennem, és azt hiszem, hogy nagy mértékben befolyásolták oktatói pályámat.

Miért éppen a kísérleti fizika került érdeklődésed középpontjába?

Egyrészt a gyakorlatias, műszakibb beállítottságom miatt. Másrészt az egyetemen tanult matematikát és az elméleti fizika tantárgyakat, bár érdekeltek és szerettem, nem éreztem annyira kézzelfoghatónak.

Milyen kihívások, célok mentén építetted tudományos karriered?

Friss végzősként és idealista ifjúként úgy gondoltam, hogy a tudományos kutatás a nagy igazi és nincs a világon vagányabb dolog, mint elmélyülni, beleásni magam egy témába, megoldani egy problémát, és amikor megvan az eredmény, akkor azzal előrukkolni a nagy nyilvánosság elé. Ezért, amikor lehetőség adódott, kutatóként helyezkedtem el. Gázkisülések fizikájával (gyakorlati plazmafizikával) és annak színképelemzési alkalmazásaival foglalkoztam. Ez lett karrierem egyik meghatározó iránya, ez kezdett el bővülni a későbbi években. 1997-ben, párhuzamosan a kutatóintézeti munkával, elkezdtem tanítani társult oktatóként a Fizika kar mind jobban és jobban megerősödő magyar tagozatán. Akkor újra felébredtek bennem a remek fizikaórák emlékei. Annyira megtetszett, hogy határozottan tanári pályán szerettem volna továbblépni. Az első alkalom 1998-ban adódott, amikor sikeresen megpályáztam a kar egyik tanársegédi állását. Azóta egyetemi oktató vagyok és ezt nem cserélném el semmiért. Az egyetemi oktatásnak megvan a maga tudományos vetülete is, ezért magammal hoztam a gyakorlati plazmafizikát mint kutatási területet. A plazmafizika sokszínűsége és komplexitása fejlődésre, nyitásra ösztönzött. Elkezdtem foglalkozni interdiszciplináris fizikai kérdésekkel is. Igyekeztem és igyekszem a karrier mindkét részét építeni, minél hatékonyabban és megfelelőbben oktatni, haladni a korrallal, illetve színvonalas tudományos eredményeket elérni.

Kérlek mutasd be röviden kutatói tevékenységed megvalósításait, eredményeid

Első tudományos cikkem 1995-ben jelent meg egy igen nevesnek számító szaklapban (Fresenius Journal of Analytical Chemistry), gázkisülések ionizációs hőmérsékletének sajátos módon való meghatározását írja le. Azóta közel 50 cikket publikáltam. Ezek az eredmények a gázkisülések előállításával és működtetésével, jellemzésével, modellezésével és alkalmazásaival kapcsolatosak. Egyik legegységesebb eredményem a kapacitíven csatolt plazmák stabilitás-diagrammja volt, ahol azt vizsgáltuk, hogy az előállítási és működtetési kísérleti paraméterek hogyan befolyásolják a plazma alakját, állapotát és annak időbeli állandóságát. Közben a fizikatanítás mellett elkezdtem az interdiszciplináris fizika és a mikrokontrollerek által vezérelt szenzoros mérések problémáival is foglalkozni. Az itt elért eredmények publikálása folyamatban van.

Nem csak a „magas tudomány” művelője, hanem tankönyvek és népszerűsítő írások szerzője is vagy. Melyek ezek?

Eddig három ilyen munkám jelent meg: Az analóg és digitális elektronika alapjai (2001, Buzás Gáborral), Magasfrekvenciás plazmák (2002, Sorin Dan Anghellel) és Plazmafizika (2008, Karácsony Jánossal).

Melyek a jövőbeli akadémiai terveid?

Szeretném, ha folytatni tudnám Babeş-Bolyai Tudományegyetem Fizika Karán megkezdett munkámat. Nagy álmom az, hogy karrierem végéig sikerüljön két szakkönyv megírása és kiadása. Az egyik témája kapcsolatos mindazzal, amit oktatok. Szeretnék egy átfogó elméleti-gyakorlati egyetemi tankönyvet írni az elektromosság, mágnességtan, elektrotechnika és elektronika témakörében – fizikus szemmel, fizikusok számára. A másik egy kézikönyv, segédkönyv lenne. Ez az ötletem abból indult ki, hogy bizonyos fogalmak, kérdéskörök révén a fizikaoktatás már elemi osztályokban is jelen van, de a tanítók szinte teljes egészében humán jellegű képzésben részesültek vagy ré-

szesülnek. Az ő munkájukat szeretném segíteni és könnyíteni egy ismeret- és fogalom-megalapozó, módszertani munkával.

Tanárként miért választottad a BBTE-t?

Szerintem egy tanárnak valahol természetesnek tűnik visszatérni az alma materbe, továbbadni és továbbvinni, amit annakidején kapott. Ez így történt velem is.

Milyen előadásokat tartottál, illetve tartasz?

Oktatói éveim alatt a tagozat szükségleteinek megfelelően nagyon sok tantárgyat tanítottam. Jelenleg állandósult tantárgyaim az elektromosságtan és mágnességtan, elektronika, elektrotechnika, plazmafizika, műszerezés és mérés technika szenzorokkal.

Mit tudsz ajánlani a Fizika Kar jövődöbeli hallgatóinak?

Azt szeretném nekik üzeni, hogy érdemes fizikát tanulni. És nem akárhol, hanem Kolozsváron, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Fizika Karán. Itt sokoldalú, dinamikus, színvonalas képzésben lehet részük. Fizikát tanulni sokkal többet jelent, mint megismerni és megérteni a körülöttünk levő világot. Életmódot jelent. Aki megérti a fizikát, annak az élete, gondolkodásmódja megváltozik, a problémamegoldó képessége messze felülmúlja másokét. Ebben tudunk mi segíteni. A többi szinte magától jön ezután. Fizikusként sokkal könnyebb munkahelyet találni, mint azt sokan gondolják. Végzetjeink közel 98 %-a szakterületen és tanult szakmán belül helyezkedik el.

K. J.

Kémia történeti évfordulók

IV. rész

275 éve született

Scheele, Carl Wilhelm 1742. december 9-én Stralsundban (Svédország). Már 14 éves korában gyógyszerésztárban dolgozott. Kora legjobb kémiakönyveit olvasta, s megismételte szerény körülményei között az azokban leírt kísérleteket. Nagyon ügyes kísérletező és pontos megfigyelő volt. Gyógyszerészként Malmöben, Stockhomban, majd Upsalában dolgozott, ahol 1770-ben igazgatója lett a gyógyszerészeti laboratóriumnak. Ez időben teremtett kapcsolatot az egyetem kémia professzorával, Bergmannal és az ásványtanos Gahn-nal. Élete utolsó öt évét Köpíngben töltötte. A szervetlen-, szerves- és fizikai-kémia terén is jelentős eredményeket ért el. A megfigyelt jelenségek okát mindig tisztázni próbálta. A flogisztion elmélet híveként az égés és a levegővel való vizsgálatainak eredményeit a „Kémiai értekezés a levegőről és a tűzről” című svéd nyelvű munkájában közölte (1775), amelyet né-

